

İLGİNÇ ZAMANLAR

Tekinalp

Ayhan Aktar

Geçtiğimiz hafta, Rıfat Bali'nin **Bir Günah Keçisi: Munis Tekinalp** başlıklı üç ciltlik kitabı elime geçti.

Munis [Moiz Kohen] Tekinalp 1883 yılında Serez'de doğmuştur. 1900'lerin başlarında Selanik'te **Asır** gazetesinde yazı hayatına başlamıştır. 1908 sonrasında Moiz Kohen'in hayatı yeni bir ivme kazanır. İttihat ve Terakki Cemiyeti'ne giren ve Tekinalp ismini benimseyen Moiz Kohen, Osmanlı Musevileri arasında Türkçe kullanımı konularında yazılar yazmış ve konferanslar vermiştir. Selanik'te çıkan İttihatçı gazetelerde yazılar yazan Tekinalp, 1910 yılından sonra Ziya Gökalp'in Selanik'te oluşturduğu **Genç Kalemler** grubuna katılır. Bu çevrenin “yeni dil, yeni hayat” konularındaki fikirlerinin mutfağında yer alan Tekinalp, 1912'de Balkan Savaşlarından sonra İstanbul'a göç eder.

Türk milliyetçiliğin kurucusu Ziya Gökalp'in yakın çalışma arkadaşı olan Tekinalp'in yazı hayatı cumhuriyet yıllarında devam etmiştir. Musevi cemaatinin Türk ulusal topluluğunun ayrılmaz bir parçası olmasını savunan Tekinalp, 1928 yılında İstanbul yüksek öğrenim gençliği tarafından gayrimüslim vatandaşlarımıza karşı başlatılan “Vatandaş Türkçe Konuş!” kampanyaları sırasında **Türkleştirme** başlıklı kitabını yayımlayacaktır. Tekinalp, Hz. Musa'nın 10 Emir'inden esinlenerek Musevi cemaatine şu öğütleri vermiştir:

1. İsimlerini Türkleştir.
2. Türkçe konuş.
3. Havralarda dualarının hiç olmazsa bir kısmını Türkçe oku.
4. Mekteplerini Türkleştir.
5. Çocuklarını memleket mekteplerine gönder.

6. Memleket işlerine karış.
7. Türklerle düşüp kalk.
8. Cemaat ruhunu kökünden sök.
9. Milli İktisat konusunda görevini yap.
10. Hakkını bil.

Türkleştirme kitabı, gayrimüslimleri Türk ulusal topluğunun dışında gören Kemalistler tarafından bir “meydan okuma” olarak algılanır. Ziya Gökalp’in Balkan Savaşı sırasında geliştirdiği “kültürel milliyetçilik” yaklaşımına göre, çok daha geri bir noktada bulunan Kemalistlerin etnik milliyetçilik anlayışı gayrimüslimleri dışlamaya kararlıdır.

Tekinalp, gayrimüslimlere saldırgan bir biçimde “Türkçe konuş!” diye bağırarak milliyetçi tosunuklara “Tamam, Türkçe konuşacağım. Ama siz de benim anayasal vatandaşlık haklarınızı tanıyın. Acaba, sizler bizim Türkleşmemizi istiyor musunuz? Bizi aranızda almaya hazır mısınız?” sorusunu sormaktadır. Tabii ki bu soruların cevabı olumsuzdur. 2009 yılında bir Ermeni gencinin AB Genel Sekreterliği’ne memur olarak atanmasının haberi **Hürriyet** gazetesinde manşetten veriliyorsa, Tekinalp’in 1928 yılındaki çıkışı hâlâ güncelliğini koruduğunu söyleyebiliriz.

Türkleştirmeyi önce kendine uygulayan Tekinalp, “Munis” ismini alır. Tekinalp’in bu çıkışları Yahudi cemaati içinde rahatsızlık yaratmıştır. Düşmanları çoğalmıştır. Rıfat Bali’nin **Bir Günah Keçisi: Munis Tekinalp** başlıklı kitabının piyasaya çıktığı günlerde, nedense elinde Marx ve Engels’in kitapları ile poz veren İshak Alaton, **Radikal**’den Ezgi Başaran’ın sorduğu “Kemalist Rejimin gayrimüslim politikası, sadece imparator artığı olmanın kompleksiyle açıklanabilir mi?” sorusuna şu cevabı veriyordu:

“Hayır. Bu işin bir sorumlusu belli: Selanikli Yahudi dönmeleri! Çünkü en şiddetli ittihatçılar onların içinden çıktı. Munis Tekinalp mesela. Türkleştirme ve diğer Türk olmayanları ifna etme [yok etme] felsefesini yazan bu adam. Yani gayrimüslimlere karşı bu muamelenin proje mimarı bir Yahudi. Bundan büyük rezillik olur mu?” (23 Ocak).

Sanki karşımızda her şeyin altında “Yahudi Komplosu” arayan paranoyak bir İslâmcı var! İshak Alaton her Varlık Vergisi konusu açıldığında, babası Hayim Bey’in Aşkale’ye yollandığını hüngürdeyerek anlatır. Peki, eğer Tekinalp’in arzuladığı “anayasal vatandaşlık” anlayışı hayata geçmiş olsaydı, bu rezillikler yaşanır mıydı? Alaton, ne yazık ki bunları göremiyor!

Tekinalp, 1937 yılında **Le Kémalism** isimli Fransızca kitabını yayınlamak için rejimin yurt dışında tanıtımını yapar. Ama bütün bunlar Tekinalp’i Kemalistlerin gözünde “makbul adam” yapmaktan uzaktır. Dananın kuyruğu, 1943 yılında Varlık Vergisi tahsilatı sırasında kopar. Tekinalp, o günlerde **Türk Ruh** isimli kitabını yayına hazırlamaktadır. Kendisine salınan Varlık Vergisini ödeyemez. Aşkale’ye yollanmak üzere polis nezaretinde Sirkeci’deki kampa alınır. Son anda Fenerbahçe Kalamış Caddesi’ndeki köşkünü Emlak Bankasına ipotek edip 12,000 TL borç alır (Kadıköy Tapu Sicil Müdürlüğü Arşivi, 16 Şubat 1943, İşlem No. 351). Bu para ile Varlık Vergisini öder Ama krediyi geri ödeme imkanı yoktur. 27 Mayıs 1943 tarihinde Fenerbahçe’deki köşkünü 50,000 TL karşılığında satar ve borçlarını kapatır.

Hayatı boyunca “ne İsa’ya, ne de Musa’ya yaranabilen” Munis Tekinalp’i hatırlayan ve bu kitapla ölümsüzleştiren Rıfat Bali’ye teşekkürler.

ayhanaktar@gmail.com